

करणातून निघते ते दुसऱ्याच्या हृदयापर्यंत पोहचते. झटपट पारंचय कधी

असू शकतो. जे लोक संतोषरूपी अमृताने तृप्त असतात त्यांनाच शांतीची व

होते - आर्य चाणक्य. धर्माचं भांडण धर्माशी नसतं, अधर्माशी असतं- रामकृष्ण

काटेरी शब्द वापरून एखाद्या व्यक्तीचे मन दुखावणे हे असे कृत्य माणसाचा

न करण्यासारखे असते. कोणतीही गोष्ट फक्त मिळाली की तिची किंमत

मूर्खी भाऊराव पाटील जेव्हा असतात तेव्हाच मनुष्याला

मिळते - मनु ईश्वराने मनुष्याला सुंदर असे दुसरे

नाही- महंमद पैगंबरने घडवतो. चांगले

लागतो. वार्ड प...च्या थेंबासारखे -

कधी काळ

कारण काळजी

च्या मनातील शैशव

त्याचे दान करित राहिल्यान

च्या संगतीत राहण्यापेक्षा दवबिंदू होऊन स्वाद्या

गुरुजी तुमच्याने पुढे जावत नसेल तर पुढे जाऊ नका पण पुढे जाणाऱ्यांना

- लोकमान्य टिळक आधी कामाला प्रारंभ करा म्हणजे तुमच्यामधील प्रचंड

ला प्रत्यय येईल- स्वामी विवेकानंद इरालेसे रोप लाविले दारी। तयाच्या वेलू

- संत ज्ञानेश्वर किसीसे मेहरबानी मांगना अपनी आजादी बेचना है- महात्मा

जे हक्क काय असतात व त्यापैकी आपल्याला किती आहेत, हे मुलां

मान्य टिळक कसोटीची वेळ येण्यापूर्वी प्रेमाचा केवढाही विलो

?- ना.सी. फडके बोलून विचार करण्यापेक्षा विचार करून

गर्गापाशी, देईल तो बाच्या राशी - प्रा. मुमताज रहिमतपुरे

रावयाची त्याबद्दल आदर माहिने पाहण्या हेतूने

लोकमान्य टिळक तुमच्या

द द्या शू खि

ता साडा आणि

साधारण - संत ज्ञानेश्वर

सुविचारांचे मोती

डॉ. उषा खंदारे

मनोगत

पाठ्यपुस्तकात शास्त्रज्ञ, संत, कवी, समाजसुधारक, साहित्यिक अशा मोठ्या लोकांचे विविध विषयांच्या अंतर्गत पाठांचा समावेश केलेला असतो. सर्व पाठांमध्ये अनेक सुविचारांची, सुभाषितांची पखरण केलेली असते. विशेषतः थोर व्यक्तींनी व्यक्त केलेल्या विचारांत अशा सुविचारांची पखरण जास्त जाणवते. शाळेत अध्यापन करीत असताना विद्यार्थ्यांना पाठ्यपुस्तकाच्या पाठातील वाक्ये केवळ अधोरेखित न करता अनेक वाक्ये तोंडपाठ करून मी घेत असे. त्यामुळे अशा सुंदर सुंदर वाक्यांचा त्यांच्या मनावर विशेष परिणाम तर झालाच पण शालेय जीवनात विद्यार्थ्यांवर चांगले संस्कार होण्यास मदत झाली. हा अनुभव मला जसा सुखद होता तसचा तो विद्यार्थ्यांनाही होता. प्रत्येक विद्यार्थ्यांने एका महिन्यात किमान पंधरा ते वीस सुविचार वहीत लिहावेत असा माझा दंडक असे. सुविचारांची विद्यार्थ्यांची ही वही मात्र मी आवर्जून पाही. कारण त्यामुळे माझ्याही वाचनात अतिशय सुंदर सुविचार आले. माझ्यासाठी तो एक अनमोल ठेवाच होता.

अनेक विद्यार्थी चांगले सुविचार शोधून लिहित. याचबरोबर आठवड्यातून एकदा प्रत्येकाने आपल्या वहीतील दोन सुविचार वाचावेत असाही एक नियम मी घातला होता त्यामुळे वर्गात एक प्रकारची शिस्त आणि सुसंस्कारांचं वातावरण तयार होण्यास मदत झाली. हा उपक्रम विद्यार्थ्यांच्याही दीर्घकाळ स्मरणात राहिला. पुढे विद्यार्थी मोठे झाल्यावर आणि मला भेटल्यावर त्यांना या संस्कारक्षम उपक्रमाची आठवण येऊन ते त्याचा उल्लेख करीत. जीवनात अशा उपक्रमांचे किती महत्त्व आहे हे ही ते आवर्जून सांगत. पाठ्यपुस्तकातीलच पण वेगळा उपक्रम मी केला. त्यातूनच या पुस्तकाची निर्मिती करण्याची प्रेरणा मला मिळाली.

अनेक चांगल्या सुविचारांच्या सुभाषितांचं जर सतत वाचन केलं तर आपलं मनही अधिक सुसंस्कारीत होतं. परोपकार, प्रेम, त्याग, सहनशीलता, संपन्न चारित्र्य आणि अहिंसा या गुणांची जोपासना होऊन आपलं जीवन अधिक समृद्ध होऊ शकतं. याचा अनुभव जसा मला आला तसा प्रत्येकालाच येऊ शकतो. संतांनी म्हटलं आहे की, सुसंगती सदा घडो। सृजन वाक्य कानी पडो।

असे हे अनेक सुविचारांचे मोती आपणच आपल्या सानिध्यात ठेवायला हवेत. त्याप्रमाणे आचरण होईल याकडेही कटाक्ष ठेवला पाहिजे. पालकांनी आपल्या मुलांना अशा सुविचारांची पुस्तकं विकत घेऊन दिली पाहिजेत. त्यातील रोज किमान पाच सुविचारांचे वाचन आपल्या मुलांकडून झालं पाहिजे. असं जर त्यांनी ठरविलं तर या सुविचारांतून त्यांचं घडणारं मन आणि जीवनही अधिक संपन्न झालेलं असेल हे वेगळं सांगायची गरज नाही. बाहेरच्या कितीही प्रलोभनांनी त्यांना मोठेपणी जरी भुलविले तरी सुसंस्कारांनी तयार झालेलं त्यांचं भक्कम मन जराही विचलित होणार नाही असा विश्वास वाटतो.

विद्यार्थ्यांच्या सतत कानावर सुविचार पडावेत अशा पुस्तकांचं वाचन त्यांच्याकडून व्हावं ही अपेक्षा आहे.

यातील सर्व सुविचार आद्याक्षरा प्रमाणे लावले आहेत. त्यामुळे ते सोयीचे ठरले आहेत. या पुस्तकाचं सर्वजण स्वागत करतील अशी आशा आहे.

कोमल प्रकाशनाचे श्री. गुरुनाथ शेट्टे व सौ. कांचन शेट्टे यांचे सहकार्य नेहमीच लाभते आहे. त्यांचे मनःपूर्वक आभार. श्री. प्रकाश गवळी यांचेही मोलाचे सहकार्य नेहमीच मिळत असते. त्यांचे विशेष आभार. श्री. चंद्रशेखर बेगमपुरे यांनी सुंदर मुखपृष्ठ तयार करून दिले त्यांचेही आभार.

मुलांनी किमान रोज पाच सुविचारांचं वाचन करून त्यातून बोध घ्यावा ही मात्र अपेक्षा आहे.

डॉ. उषा खंदारे

एम. ए., एम. एड., पीएच. डी.

अनेक चांगल्या सुविचारांच्या सुभाषितांचं जर सतत वाचन केलं तर आपलं मनही अधिक सुसंस्कारीत होतं. परोपकार, प्रेम, त्याग, सहनशीलता, संपन्न चारित्र्य आणि अहिंसा या गुणांची जोपासना होऊन आपलं जीवन अधिक समृद्ध होऊ शकतं. याचा अनुभव जसा मला आला तसा प्रत्येकालाच येऊ शकतो. संतांनी म्हटलंचं आहे की, सुसंगती सदा घडो। सृजन वाक्य कानी पडो।

असे हे अनेक सुविचारांचे मोती आपणच आपल्या सानिध्यात ठेवायला हवेत. त्याप्रमाणे आचरण होईल याकडेही कटाक्ष ठेवला पाहिजे. पालकांनी आपल्या मुलांना अशा सुविचारांची पुस्तकं विकत घेऊन दिली पाहिजेत. त्यातील रोज किमान पाच सुविचारांचे वाचन आपल्या मुलांकडून झालं पाहिजे. असं जर त्यांनी ठरविलं तर या सुविचारांतून त्यांचं घडणारं मन आणि जीवनही अधिक संपन्न झालेलं असेल हे वेगळं सांगायची गरज नाही. बाहेरच्या कितीही प्रलोभनांनी त्यांना मोठेपणी जरी भुलविले तरी सुसंस्कारांनी तयार झालेलं त्यांचं भक्कम मन जराही विचलित होणार नाही असा विश्वास वाटतो.

₹ १४०/-